

TERUGBLIK OP EEN GEDREVEN ILVO-ONDERZOEKER

Liefst 38 jaar onderzoek naar kippen en konijnen voerde Luc Maertens bij het ILVO uit. Dat leverde een schat aan kennis en ervaring op, waarop hij tijdens een mooi uitgewerkt symposium op 20 oktober bij het ILVO terugkeek. In dit artikel focussen we op het pluimveeonderzoek van Luc. – *Jan Van Bavel*

In het welkomstwoord van de afscheidsviering noemde Joris Relaes, administrateur-generaal bij het ILVO (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek), Luc Maertens een man van de praktijk die werkte ter ondersteuning van de sector, en tegelijkertijd een gedegen onderzoeker van academisch niveau. Dat sluit perfect aan bij de missie van het ILVO: onderzoek en praktijk heel nauw bij elkaar brengen. “Luc was een perfect voorbeeld van het overbrengen van die academische kennis naar de praktijk”, zwaaide Relaes met lof. “Zijn kennis over de commerciële konijnenhouderij was ongeëvenaard en alom gekend, maar Luc maakte ook naam in het pluimveeonderzoek.” Volgens Relaes is Luc met zijn positivisme, inzet, proactiviteit en teamgeest een voorbeeld voor de huidige en volgende generatie ILVO-onderzoekers.

.....
Tegenwoordig claimt iedereen de term ‘duurzaamheid’.
.....

Pluimvee in een AB-vrije omgeving

Professor Richard Ducatelle van de faculteit Diergeneeskunde UGent werkte de voorbije decennia vaak samen met Luc Maertens. Hij ging in op de uitdagingen en perspectieven van ziektebeheersing in een antibioticavrije (of -arme) productieomgeving. Vooreerst merkte hij op dat perspectieven op dit vlak moeilijk te voorspellen zijn. “Wij zijn nog van de generatie van 78. Mijn toenmalige professor pluimveeziekten stelde dat vleeskuijens via genetische selectie onmogelijk nog zwaarder konden worden en dat dat

onnoemelijk veel ziektes zou veroorzaken. Intussen staan we een heel eind verder”, zei Ducatelle met een knipoog. Volgens de professor kent de vleeskuijkenproductie heel wat uitdagingen waar nog hard aan gewerkt zal moeten worden. Zo is er alles wat te maken heeft met dierenwelzijn, wat in de vleeskippenhouderij vooral neerkomt op het voorkomen van pootletsels. Een tweede uitdaging is het verbeteren van de strooiselkwaliteit, en daaruit voortvloeiend het verbeteren van de darmgezondheid. Derde uitdaging is het verminderen van het antibioticagebruik. Begin 2006 werd de inzet van antibiotica als groeipromotoren in de Europese Unie verboden. “Ook in de Verenigde Staten is men nu wakker geschoten”, aldus professor Ducatelle. “De drijvende kracht achter de antibioticareductie zijn daar retailers

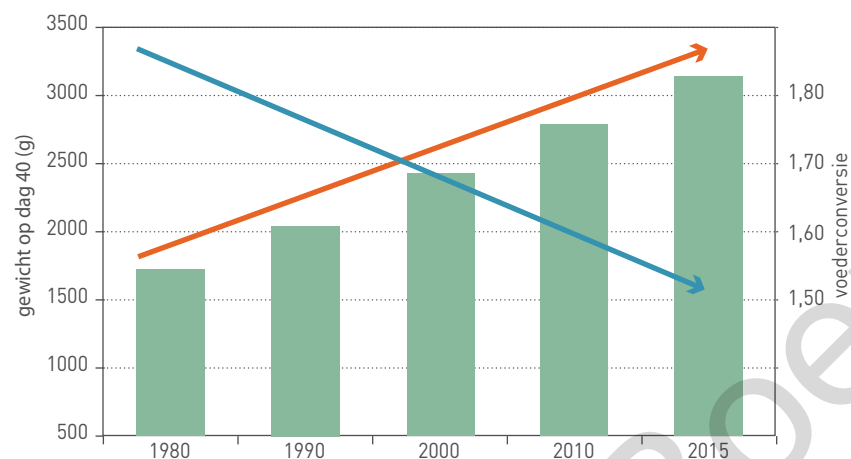
zoals McDonalds, dat zwaarwegende beloftes aan de consument heeft gedaan om vanaf 2017 alleen kippenvlees zonder antibiotica te gebruiken." Antibiotica bij vleeskuikens worden vooral gebruikt om de darmgezondheid te verbeteren. Duca-telle vroeg zich af of de aanwezigheid van bacteriën in de darmen van de kip goed of slecht is. Met het afdoden van de vijand worden immers ook nuttige vijanden gedood. Hij riep de voederfabrikanten en pluimveehouders op om via de voederformulering naar een nieuw concept te evolueren waarbij de darmflora niet of nauwelijks wordt verstoord.

wereld, maar de pluimveeproductie heeft die bijna ingehaald en zal straks resoluut de leiding overnemen." De dierlijke productie is ook afhankelijk van de beschikbaarheid van andere eiwitbronnen. Volgens Maertens zit vlees vaak in het verdomhoekje, maar is het een enorm goed product. Zo heeft wit vlees in een topsportersdieet zijn plaats, net door zijn hoge biologische waarde. Hij uitte zijn twijfels over het succes van insecten als voedingsbron voor de mens, maar gelooft wel in kweekvlees als mogelijke bedreiging voor de dierlijke sector in de toekomst. Sowieso zullen we rekening

waar gescheiden van elkaar] op één megabedrijf. Ook deze uitbatingsvormen claimen duurzaam te werken.

Dierenwelzijn

In een context van dierlijke productie heeft Luc het altijd moeilijk gehad met de term 'dierenwelzijn'. Hij vroeg zich af of we niet beter de term 'diervriendelijk (of respectvol) produceren' zouden gebruiken. Als rationele denker had hij ook altijd problemen met hoe dat dierenwelzijn te evalueren. In dit kader stond Luc stil bij de aspecten van snavelbehandeling van eendagskuikens en de traag groeiende vleeskippen. In dit laatste geval zal de voederconversie toenemen met circa 0,2 tot 0,4. Dit houdt automatisch in dat er nog eens 12 miljoen kg soja extra moet worden ingevoerd. Dierenwelzijn komt ook dikwijls in conflict met andere zaken, zoals het milieu, voedselveiligheid, diergezondheid, efficiëntie en het welzijn van de veehouder. Volgens Luc wordt de maatschappelijke stem steeds belangrijker en zal de veehouderij hier in toenemende mate rekening mee moeten houden.

Figuur 1 Toename van de groeisnelheid van hanen tussen 1980 en 2015 - Bron: ILVO

Waarheen met onze veehouderij?

Afscheidnemend onderzoeker Luc Maertens (intussen ook hoofdredacteur van het blad *Pluimvee*) gaf in zijn presentatie een eigenzinnige kijk op waar het volgens hem met onze veehouderij naartoe moet. Hij hing zijn lezing op aan 5 D's: dierlijke productie, duurzaamheid, dierenwelzijn, darmgezondheid en dankbaarheid. Maertens startte met de vaststelling dat de dierlijke productie onder druk staat. "Die is niet sexy genoeg en krijgt vaak het verwijt vervuilend, niet efficiënt of ongezond te zijn en soms dierenleed te veroorzaken. Het gevolg hiervan is dat de vleesconsumptie in West-Europa en de Verenigde Staten terugloopt. In tegenstelling daarmee zien we een tweede trend, waarbij de prognoses op wereldvlak net op een sterke stijging van de vleesconsumptie wijzen. Zo spreekt een recente prognose van de FAO (Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties) door de toenemende wereldbevolking van een stijging met liefst 73%. Uit alle prognoses blijkt dat de consumptie van kip tussen nu en 2050 sterk zal toenemen. Momenteel is de varkensproductie nog altijd de belangrijkste ter

moeten houden met de maatschappelijke acceptatie die gaat voor veilig voedsel. Voor pluimveevlees betekent dat onder meer dat het vrij van salmonella en campylobacter moet zijn en geproduceerd is met een minimale inzet van antibiotica.

Iedereen claimt duurzaamheid

De gewezen ILVO-onderzoeker noemde duurzaamheid een veel gebruikte, maar vaak ook misbruikte term. "Elke productie, methode ... claimt wel argumenten om deze term te gebruiken. Maar de dierlijke productie scoort op dit vlak niet goed." Met de patio en de biologische productie als voorbeelden in de vleeskippenproductie vergeleek Maertens kort twee 'vrij extreme' productievormen. Maar voor welk exploitatiesysteem je ook kiest, elk systeem probeert zijn 'eigen duurzaamheid' te bewijzen. Hij stelde ook kort 2 nieuwe Nederlandse 'duurzame productiewijzen' voor: de Windstreekstal – een innovatief, energieneutraal, maar duur houderijconcept voor vleeskuikens dat eind 2015 in Raalte werd gebouwd – en het in 2017 te bouwen 'nieuw gemengd bedrijf' met varkens en pluimvee (welis-

Darmgezondheid

Maertens had het nog kort over darmgezondheid. Hij vond het verontrustend dat aan vleeskippen gemiddeld een achtste van de tijd, of gedurende 5 dagen, antibiotica wordt toegediend. "Tussen 1985 en 2015 zagen we een enorme toename aan voederopnamecapaciteit (zie figuur 1), terwijl de darmcapaciteit van de kip ongewijzigd bleef. Hier is toch een onevenwicht. Zeker bij gebruik van een zeer geconcentreerde korrel en weinig structuur in het voer, verliezen de krop en magen grotendeels hun functie, is er minder verzuring en een snellere transit. Dit leidt tot een slechtere vertering en meer ongewenste fermentatie, met als gevolg dysbacteriose en de inzet van antibiotica. Oplossingen hiervoor zijn een grovere structuur van het voeder, een voedersturing (beperking) in week 2 tot en met 4, ofwel zoals in Nederland overschakelen naar trager groeiende kippen, die minder eten." Tot slot sprak Luc zijn dankbaarheid uit om deel te hebben uitgemaakt van het ILVO. "Het is een organisatie die positief evolueert en zich aanpast aan de steeds snellere maatschappelijke veranderingen en noden." ■